

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਈ.ਟੀ.ਸੀ., ਬਚਾਅ ਪੱਖ-ਅਪੀਲੈਟਸ

ਬਨਾਮ

ਜਾਤੀ ਰਾਮ, ਆਦਿ,-ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬਦਾਰ

1949 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 638

ਤਿਆਗ - ਹਕ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ -ਕੀ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ-ਜੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ-ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰ- ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ-ਲੋੜਾਂ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਖੋਜ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਕਟ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 14 ਮਈ 1949 ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਈ. ਐੱਫ. ਬਾਰਲੇ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਕੈਥਲ, ਮਿਤੀ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਏ.ਆਰ. ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਰਾਜੇਂਦਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, 1947 ਦੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 126 ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਜੇ ਨੁਕਤੇ ਉਠੇ ਉਹ ਸਨ:-

(1) ਕੀ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਹਨ; ਅਤੇ

(2) ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ?

ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੁਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਲਟਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਮੋਲਕ ਰਾਮ ਕਪੂਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਗੁਆਏ ਹਨ, ਗਲਤ ਹੈ। ਸੈਨ ਦਿੱਤਾ ਬਨਾਮ ਘੁਲਾ-ਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਸਟੇਗਡਨ, ਜੇ. ਨੇ 'ਤਿਆਗ' ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਇਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ।"

ਸੈਨ ਡਿਟਾ ਬਨਾਮ ਗੁਲਾਮਨ ਵਿੱਚ ਸਟੇਗਡਨ, ਜੇ. ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਤਿਆਗ ਦਾ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਸਨ? ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਜ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ ਮਕਬੂਲ ਇਲਾਹੀ ਬਨਾਮ ਆਰ ਜੇ ਵੁੱਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਅਮੋਲਕ ਰਾਮ ਕਪੂਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅਮੋਲਕ ਰਾਮ ਕਪੂਰ ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤੱਥ ਜਾਂ ਦਰਜ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੂਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਹਿ-ਭਾਗੀਦਾਰ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਨੁਸਖੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਐਕਟ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 1949 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 638 ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਾਅ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Authenticated/vetted by: Ritu Translator